

[Redacted]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3349	27 oktober 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 62/93)

- Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
- Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen
[Redacted]
b/a [Redacted]
Kolonel-KLu

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 3 18 6634
	Den-Haag	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[Redacted]

[REDACTED]
Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3349 d.d.
27 oktober 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

62/93

(Afgesloten 271400 OKT 1993)

Bosnië-Herzegovina

De president van de Moslim-enclave rond Bihac, Abdic, heeft het afgelopen week-einde een vredesovereenkomst gesloten met de Kroatische regering in Zagreb. Enkele dagen daarvoor had Abdic reeds een soortgelijk akkoord gesloten met de Bosnisch-Servische leider Karadzic. Laatstgenoemde overeenkomst werd gesloten in Belgrado, waaruit kan worden opgemaakt dat de "Joegoslavische" regering hiermee instemt.

Enkele dagen voorafgaande aan beide bovengenoemde akkoorden had Abdic een overeenkomst gesloten met de HVO, de belangrijkste politieke en militaire organisatie van de Bosnische Kroaten. Naar verluidt zou de HVO al haar resterende eenheden in de enclave rond Bihac onder bevel van Abdic hebben geplaatst. Of ook de overeenkomst met Karadzic militaire bepalingen bevat is onbekend. Er zijn echter meldingen dat Bosnisch-Servische eenheden militaire steun verlenen aan troepen van Abdic, die sinds zijn benoeming tot president van de "Bihac-pocket" in gevechten is gewikkeld met eenheden die loyaal zijn aan de Bosnische regering van president Izetbegovic.

Deze toenadering tot de Serviërs en Kroaten is indicatief voor de opstelling van Abdic. Diens gebied wordt aan alle kanten ingesloten door Servisch of Kroatisch gebied; alleen al om die reden streeft hij naar correcte betrekkingen met de omringende gebieden. Daarnaast spelen deze overeenkomsten een rol in de reeds meer dan een jaar durende machtsstrijd tussen Abdic en Izetbegovic, die door Abdic wordt verweten uitsluitend zijn eigen belangen en die van de Bosnische Moslims te behartigen. Abdic streeft ernaar in "zijn" gebied functies toe te wijzen aan leden van alle Bosnische bevolkingsgroepen. De Serviërs en Kroaten zien vermoedelijk in samenwerking met Abdic een mogelijkheid om de interne verdeeldheid onder de Moslims te vergroten. Hoewel met name de militaire samenwerking met de Bosnische Kroaten vermoedelijk negatief zal worden beïnvloed door de conflicten tussen beide bevolkingsgroepen elders in Bosnië-Herzegovina, wordt aangenomen dat de genoemde overeenkomsten Abdic's positie ten opzichte van de aan Izetbegovic getrouwe eenheden in de Bihac-regio zullen versterken.

De voorgaande weken is een aantal etnisch-Kroatische ministers uit de Bosnische regering ontslagen. Anderzijds zijn twee nieuwe Kroatische leden van het Bosnische presidium benoemd ter vervanging van de leden die zich enkele weken geleden hadden teruggetrokken als gevolg van de groeiende conflicten tussen Kroaten en Moslims. Het meest prominente nieuwe Kroatische presidiumlid is Kljujic, die reeds in 1991 als presidiumlid was gekozen door het Kroatische deel van de Bosnische bevolking, maar vervolgens door de HVO werd vervangen, vermoedelijk omdat hij zich onvoldoende inzette voor het streven naar tenminste autonomie voor de Bosnisch-Kroatische gebieden. Het andere Kroatische presidiumlid is afkomstig uit een zusterpartij van een partij die in Kroatië oppositie voert tegen de regering-Tudjman. Op grond daarvan wordt aangenomen dat de nieuwe Kroatische leden niet worden gesteund door een meerderheid van de Bosnisch-Kroatische bevolking en voornamelijk benoemd zijn in het kader van het streven van Izetbegovic om aan te tonen dat hij niet alleen de Moslims, maar ook de andere Bosnische bevolkingsgroepen vertegenwoordigt. Om dezelfde reden heeft hij enkele maanden gele-

[REDACTED]

den ook enkele Servische presidiumleden benoemd, die weinig vertrouwen genieten bij de Bosnisch-Servische bevolking.

Overigens is in het presidium ook een vervanger benoemd voor Abdic, die vorige maand uit het presidium was gestoten. Het betreft een lid van de Sociaal-Democratische Partij, de voormalige communisten. Dit is opmerkelijk, omdat de politieke leiding van de Moslims wordt gedomineerd door de partij van Izetbegovic, de SDA. Mogelijk wil Izetbegovic met deze benoeming de steun voor zijn regering onder de Moslims verbreden en tevens beschuldigingen van met name Servische zijde weerleggen, dat zijn bewind wordt gedomineerd door islamitisch-fundamentalistische tendensen.

Inmiddels is bekend geworden dat Izetbegovic zijn minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic heeft benoemd tot opvolger van premier Akmadzic, eveneens een Kroaat die in verband met de conflicten tussen Moslims en Kroaten werd ontslagen. Silajdzic is een Moslim die goede betrekkingen onderhoudt met Izetbegovic. Hij was de belangrijkste Bosnische vertegenwoordiger in de onderhandelingen over de voorstellen van de internationale bemiddelaars Owen, Vance en Stoltenberg over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina. Vermoedelijk zal Silajdzic in zijn formatiepoging de dominantie van de SDA over de Bosnische (Moslim-)politiek versterken. Van een door Silajdzic geleide regering kan niet worden verwacht dat deze toenadering zal zoeken tot de Serviërs en Kroaten.

Vorige week hebben de Bosnische Kroaten en Moslims enkele honderden krijgsgevangenen uitgewisseld. Ook tussen de politieke leiding van de Serviërs en Moslims was een akkoord gesloten omtrent uitruil van krijgsgevangenen, maar tot op heden heeft deze uitruil niet plaatsgevonden omdat geen overeenstemming kon worden bereikt over de details van deze uitwisseling en over garanties voor de veiligheid van leden van het Internationale Rode Kruis die de krijgsgevangenen begeleidden. Met nadruk moet worden gesteld dat deze overeenkomsten niet moeten worden gezien als een indicatie voor toenadering tussen de genoemde partijen. De aanwezigheid van krijgsgevangenen vormt in de meeste gevallen een aanzienlijke (economische) belasting en kan bovendien leiden tot internationale kritiek in verband met de schendingen van de mensenrechten. Daarom geven de partijen er de voorkeur aan zich van deze gevangenen te ontdoen.

Kroatië

Tijdens een zitting van het parlement van de Krajina, de zelfverklaarde "Servische Republiek" in Kroatië, is besloten dat op 21 november a.s. presidents- en parlamentsverkiezingen zullen worden georganiseerd in de Krajina. Overigens kende de bedoelde parlamentszitting een chaotisch verloop. Er manifesteerde zich grote onenigheid tussen president Hadzic en minister van Binnenlandse Zaken Martic, als gevolg waarvan de gedelegeerden uit UNPA-oost (waarvandaan Hadzic afkomstig is) de zitting verlieten. Hierna was geen quorum meer aanwezig. Daarom werd een besluit om Martic te ontslaan, later weer ingetrokken. Inmiddels heeft een bijeenkomst plaatsgevonden tussen beide functionarissen. Kort nadien werd aangekondigd dat de verkiezingen zullen worden uitgesteld tot 19 december, op welke datum ook in Servië verkiezingen zullen plaatsvinden.

De chaotische ontwikkelingen met betrekking tot de genoemde parlamentszitting zijn indicatief voor de onenigheid die reeds geruime tijd heerst binnen de Kroatisch-Servische politieke leiding. Enerzijds bestaan er tegenstellingen tussen Serviërs uit Dalmatië en die uit Slavonië, de twee gebieden waaruit de Krajina bestaat. In dit verband is vermeldenswaard dat de uit Dalmatië afkomstige voorganger van Hadzic, Babic, die in 1991 werd afgezet, heeft aangekondigd zich opnieuw kandidaat te zullen stellen. Daarnaast heerst er verdeeldheid tussen radicale nationalistes, die onverminderd blijven streven naar staatkundige vereniging van alle Serviërs, en een meer gematigde stroming die de mogelijkheden

[REDACTED]

wil onderzoeken voor een oplossing van het etnische conflict binnen het Kroatische staatsverband. Laatstgenoemd dispuut kan nieuw leven zijn ingeblazen doordat de jongste verlenging van het UNPROFOR-mandaat voor Kroatië, evenals eerdere VN-resoluties, onderstreept dat de UNPA's deel uitmaken van Kroatië. Ook koppelt deze jongste resolutie een eventuele opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" aan coöperatie van Kroatisch-Servische zijde bij het uitvoeren van het VN-vredesplan voor Kroatië.

Vooralsnog lijkt het erop dat de gematigde lijn in het parlement de overhand heeft gehad. Hierop wijst met name het feit dat de oprichting is aangekondigd voor "een platform voor onderhandelingen met Kroatië", al werd hierbij aangetekend dat deze onderhandelingen dienen te zijn gebaseerd op gelijkwaardigheid van beide staten. Hoewel Hadzic zich heeft gemanifesteerd als een tegenstander van onderhandelingen met de Kroatische regering, is het prematuur om de genoemde beslissingen als een overwinning van de gematigde lijn te presenteren. Vooralsnog blijft onduidelijk welk van beide stromingen het meest populair is onder de bevolking van de Krajina en zijn positie in de komende verkiezingen zal kunnen verbeteren.

Er zijn (overigens nog onbevestigde) aanwijzingen dat enkele gevechtsvliegtuigen van het type GALEB/JASTREB uit het arsenaal van de voormalige JNA-luchtstrijdkrachten de afgelopen maanden zijn overgebracht naar de basis Udbina in de "Servische" gebieden in Kroatië (UNPA-zuid). De betreffende vliegtuigen zouden de afgelopen maanden onderhoud hebben ondergaan in Montenegro en vervolgens op vrachtwagens zijn vervoerd naar Kroatië. Denkbaar is dat deze ontwikkeling verband houdt met recente aanwijzingen dat de Kroatische luchtmacht hun sterkte hebben uitgebreid met vliegtuigen en helikopters van diverse types (MiG-21 FISHBED, Mi-8/17 HIP, Mi-24 HIND). Gezien het feit dat GALEB/JASTREBs vrijwel uitsluitend geschikt zijn voor ondersteuning van grondoperaties en niet voor inzet tegen andere vliegtuigen, ligt echter meer voor de hand dat de (Kroatische) Serviërs hun mogelijkheden om te reageren op eventuele Kroatische agressie tegen de Krajina willen vergroten. Indien bevestigd, geeft deze melding eens te meer aan dat "Joegoslavië", in tegenstelling tot wat officieel beweerd wordt, nog steeds militaire steun verleent aan Serviërs uit andere delen van het voormalige Joegoslavië.

Servië/Montenegro

Vorige week heeft de Servische president Milosevic het Servische parlement ontbonden en nieuwe verkiezingen uitgeschreven voor 19 december a.s. Volgens Milosevic en de demissionaire premier Sainovic waren normale parlementaire werkzaamheden onmogelijk geworden als gevolg van een motie van wantrouwen tegen de regering, die vorige maand was ingediend door de leider van de extreem-nationalistische Radicale Partij, Seselj. Tot dan toe had de Radicale Partij gedoogsteun geleverd aan de socialistische minderheidsregering van Sainovic. Deze samenwerking werd echter doorkruist door het streven van Milosevic en Sainovic naar vrede in Bosnië-Herzegovina in het kader van hun pogingen de sancties tegen "Joegoslavië" opgeheven te krijgen. Seselj c.s. wijzen deze pogingen uit nationalistische overwegingen af. Inmiddels heeft Seselj eveneens een motie van wantrouwen aangekondigd tegen de federale regering-Kontic, die in een soortgelijke positie verkeert als die van Sainovic. Federaal president Lilic heeft echter niet de constitutionele bevoegdheid het parlement te ontbinden.

Vermoedelijk wil Milosevic de sterke parlementaire positie van de Radicale Partij doorbreken door middel van nieuwe verkiezingen. Hoewel het Servische politieke klimaat wordt gekenmerkt door een sterk nationalisme, kan Milosevic in de verkiezingscampagne aanvoeren dat een voortduring van het streven naar een Groot-Servische staat, zoals Seselj bepleit, zal leiden tot een voortduring van de internationale sancties tegen "Joegoslavië", en daardoor van de ontberingen

[REDACTED]

voor de Servische bevolking. Daarom moeten de Servische socialisten, die bovendien nog steeds de media in sterke mate beïnvloeden, in staat worden geacht een goed resultaat te behalen in de verkiezingen en mogelijk zelfs de absolute meerderheid in het Servische parlement te heroveren. De leider van het zich als democratisch presenterende oppositionele DEPOS-blok, Draskovic, heeft in dit verband reeds gewaarschuwd voor een terugkeer van de een-partijstaat in Servië.

Overigens is er geen reden om aan te nemen dat Milosevic het streven naar staatkundige vereniging met de Serviërs uit de andere delen van het voormalige Joegoslavië definitief heeft opgegeven. Zijn ijveren voor een vredesregeling met betrekking tot Bosnië-Herzegovina is vermoedelijk van tactische aard, waarbij het streven naar Groot-Servië vooralsnog een lagere prioriteit heeft verkregen.

Het "Joegoslavische" parlement heeft een nieuw staatswapen goedgekeurd. Het bestaat uit een tweekoppige adelaar met een schild waarop heraldieke motieven uit de Servische en Montenegrijnse geschiedenis zijn afgebeeld. Het nieuwe wapen was noodzakelijk omdat het oude symbool was voorzien van de uit het communistische tijdperk stammende vijfpuntige ster. Het nieuwe staatswapen symboliseert de samenhang tussen beide republieken waaruit "Joegoslavië" bestaat en vormt derhalve mogelijk zowel een reactie op als een tegemoetkoming aan de roep onder de Montenegrijnse bevolking naar meer zelfstandigheid ten opzichte van Servië.

Conclusie/vooruitzicht

Recente akkoorden van de leider van de enclave rond Bihac, Abdic, met Serviërs en Kroaten zijn indicatief voor het streven van Abdic naar goede verhoudingen met de omringende gebieden en met alle bevolkingsgroepen. Zijn gesprekspartners zien deze akkoorden echter vermoedelijk met name als een middel om de verdeeldheid binnen het Moslim-kamp te versterken.

De benoeming van minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic tot nieuwe Bosnische premier vormt vermoedelijk een poging van president Izetbegovic om zijn greep op de Bosnische politiek verder te versterken. Van een regering-Silajdzic moet geen toenadering tot de andere bevolkingsgroepen worden verwacht.

Recente onenigheid binnen het parlement van de Krajina, de "Servische" gebieden in Kroatië, zijn indicatief voor de politieke chaos die in de Krajina heerst. Wellicht zullen de verkiezingen die volgens de laatste berichten op 19 december zullen worden gehouden, in dit opzicht meer duidelijkheid verschaffen.

De Servische president Milosevic heeft vorige week het Servische parlement ontbonden en, eveneens voor 19 december, vervroegde verkiezingen uitgeschreven. Dit vormt een poging van zijn kant om de absolute meerderheid in het parlement te heroveren en zijn afhankelijkheid van de extreem-nationalisten te verminderen. Er is een goede kans dat deze poging succes zal opleveren, omdat de Servische socialisten de media in sterke mate domineren en er in hun propaganda op kunnen wijzen dat de internationale sancties tegen "Joegoslavië" slechts zullen worden opgeheven indien het land zich concessiebereid zal betonen inzake de vredesinspanningen met betrekking tot Bosnië-Herzegovina en Kroatië.

Overigens is er vooralsnog geen reden om aan te nemen dat Milosevic zijn streven naar staatkundige vereniging van alle Serviërs uit het voormalige Joegoslavië heeft opgegeven. In ieder geval zijn er aanwijzingen dat de militaire assistentie aan de Serviërs in Kroatië, in tegenstelling tot wat officieel beweerd wordt, wordt voortgezet. De gematigde opstelling van Milosevic lijkt met name tactische doelen voor de korte termijn te dienen.